

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XI. Imperium Romanum non fuisse à Græco Imperatore Carolo Magno
traditum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

Vopiscus scribit in eius vita: senatus enim ad milites Imperatoris electionem reiciebat, probè intelligens nõ placiturum militibus Principem, quem ipsi non elegissent. Itaque rectè S. Hieronymus in epist. 85. ad Euagrium, Imperatorem ab exercitu creati dicit. Cùm igitur hæc fuerit apud Romanos eligendi Principis ratio, multorum sæculorum consuetudine roborata; quis credat post annos DCCC. Romanum Senatum, aut populum, quando nullius fermè auctoritatis erat, id fuisse a futurum in electione Principis, quod antea, cùm floret, minimè audebat? Quare consultius fecit Ioannes Auentinus, quem Illyricus & Onuphrius præter cæteros laudant. is enim cùm Senatusconsultum, & Plebiscitum in Imperij translatione omnino habere vellet; & tamen non auderet contra fidem omnium veterum id asserere, tacitum Senatusconsultum, & Plebiscitum factū fuisse scribit, & primas partes eius actionis Pontifici Romano attribuit. Sic enim loquitur lib. 4. Annalium Boiorum: *Pontifex, Senatus, populusq; Romanus Imperium transferre iure suo in Germanos, Carolumq; tacito Senatusconsulto, Plebiscitoq; decernunt.* Nimirum sic interpretari voluit hic auctor acclamationem populi Romani, Carolo à Pontifice coronato, de qua veteres loquuntur, vt videlicet illa acclamatio quoddam veluti Plebiscitum fuisse videretur. Sed de his satis. nam neque aduersarius (vt supra diximus) hunc Imperij titulum agnoscit.

CAPVT XI.

Non deuenisse ad Germanos Imperium donatione Græcorum.

RESTAT postremus titulus, Principis Orientalis donatio, siue communicatio. quem titulum Illyricus non solùm agnoscit, sed etiam pro viribus defendere nititur. tot verò fraudibus & mendaciis in hac vna re explicanda vtitur, vt mirum sit, si non ipse sibi apud sanos lectores existimationem fidemque detraxerit.

Nobis autem ad hunc titulum explodendum duplex via, etque expeditissima, sese offert. Primum enim Historici tum veteres, tum recentiores scribunt, Græcos Imperatores, cùm primùm

primùm ad eos fama perlata est coronationis Caroli, rebe-
 menter commotos atque indignatos fuisse. quod sane argu-
 mentum est euidens, Imperium Carolo non esse Græcorum
 donatione tributum. Sed verba Historicorum audiamus. E-
 ginarthus, Caroli Magni (vt suprâ diximus) Cancellarius, in
 vita eiusdem Caroli, posteaquàm exposuit coronationem,
 ita subiecit: Inuidiam suscepti nominis, Constantinopolita-
 nis Imperatoribus super hoc indignantibus, magna tulit pa-
 tientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua
 eis procul dubio longè præstantior erat, mittendo ad eos
 ambas legationes, & in epistolis fratres eos appellado. Sigebertus
 in Chronico anni DCCC.V. & Conradus Abbas Vripen-
 gensis in Chronico, vbi refert compendio res gestas Caroli
 eiusdem ferè verbis indignationem Imperatorum Græcorum
 describunt, quos sequutus Albertus Krantzius lib. 2. Sancti
 cap. 8. ita scripsit: Inuidiam suscepti nominis, Constantino-
 politanis Imperatoribus non dissimulantibus, magna super-
 uit pecunia: vicitque eorum contumaciam magnanimitate,
 qua Græculis multum præstabat.

Deinde ex historiis constat Græcos Imperatores agnosce-
 re tandem vel inuitos Imperium Caroli, sed non antequàm
 Pontifice Imperator appellatus, & Augustali diademate in-
 dignatus est. vt non nisi impudentissimo mēdacio Illyricus
 habere potuerit pag. 48. & 52. multis annis ante Caroli corona-
 tionem concessum eidem Carolo fuisse Imperium Occiden-
 tis ab Imperatore Græco.

Exstant Annales Francorū accuratissimi, ipso Caroli tem-
 pore conscripti. In his anno Domini DCC. XCVIII. ponitur
 prima legatio Irenes Imperatricis ad Carolū nondum Impera-
 ratorem, qua legatione non Imperij communicatio tractata
 est, sed restitutio captiuorum. Deinde anno DCCC. I. descri-
 bitur Caroli coronatio Romæ facta à Pontifice Leone. Tum
 anno DCCC. II. qui fuit vltimus Irenes, narratur alia legatio
 eiusdem Irenes ad Carolum Imperatorē, pro pace inter Gra-
 ecos & Francos impetranda. Sed neque in ea legatione vlla
 mētio communicationis Imperij facta est. Anno DCCC. III.
 describitur legatio Nicephori Imperatoris, qui Irenæ successit,
 ferat, ad eundem Carolum pro impetranda pace; de Imperij
 communicatione nulla mentio. pacem enim optabant Graeci

ci à Rege Francorum potentissimo, sed nondum (quod ex veteribus colligatur) Carolum salutare Imperatorem & Augustum dignabantur. Anno DCCC. XII. qui fuit ultimus Nicephori, commemoratur legatio Michaëlis, qui successerat Nicephoro, ad eundem Carolum, & tum demum scribit auctor Annalium, à Legatis Græci Imperatoris Carolum Magnum, cum iam annos XII. imperaret, Imperatorem & Augustum salutatam. Denique anno DCCC. XIV. scribit auctor obitum Caroli, quem annis XIV. in Imperio fuisse testatur: ac proinde non numerat annos Imperij à consensu Græcorum, sed à coronatione, quam à Leone Pontifice Romæ susceperat. consentiunt his Annalibus omnes Historici grauiores, Aimoinus lib. 4. cap. 90. & 91. Paulus Diaconus lib. 23. rerum Rom. Ado Viennensis in Chronico 6. ætate, Regino Prumiensis lib. 2. Chron. Otho Frisingensis lib. 5. cap. 31. & sequentibus, Cedrenus in Compendio historiarum, Zonaras in annalibus, Abbas Urspergensis, Hermannus Contractus, & Sigebertus in Chronico, Blondus lib. 1. decadis 2. Platina in vita Leonis III. & (quod magis est admirandum) Illyricus Cent. 9. cap. 16. column. 621.

Videamus nunc quid Illyricus in libro de translatione Imperij aduersus hanc notissimam certissimamque historiam, aduersus scripta sua priora, & (ni fallor) etiam aduersus propriam mentem & conscientiam adferat. *Habuit* (inquit pag. 47.) *Carolus Magnus Imperialem dignitatem concessione, ac consensu Constantinopolitanorum Imperatorum. quod aliquanto clarius ordineque deinceps exponam.* Nec nos diffitemur, consensisse tandem Græcos in Imperium Caroli, sed inuitos; & ut tu ipse loco notato in Centuriis dicis, quod mutare non possent, quod à Leone Pontifice iam factum erat. sed perge, & expone quod proposuisti. *Platina* *Et homo Italus, & Papis suis addictissimus, studio rem totam obscurat: ac cum narrasset, Roma Carolum, acclamante ei populo (ut Imperatori) à Leone coronatum esse, mox addit hæc verba: Interea vero Constantinopolitana Imperatrix missis in Italiam Legatis cum Carolo fœdus & pacem iuit, Imperiumque hisce terminis diuisit, &c.* quibus verbis ostendit quidem Imperatricem proculdubio de consensu Imperialis Senatus Carolo Magno concessisse Occi-

6666

dentale

dentale Imperium, & haud dubiè etiam nomen ipsum *re*, sicut omnes alij Historici scribunt: sed tamen non *vult* clarè dicere, an antea Papa *populusq;* eum coronauerint, an *verò* Imperatrix illi eam dignitatem, & potentiam concesserit.

At certè Platina satis clarè expressit, post peractam Caroli coronationem, Legatos de pace ab Irene ad Carolum venisse. Sed fac Platinam vt Italicum, & Papis addictum, rem obscurasse: quid respondebis ad Annales Francorum, ad tot Historicos supra citatos, Græcos, Germanos, Gallos, ad ipsum denique? certè illi nec Italici erant, nec Papis addictissimi; & tamen coronationem Caroli antea factam quam Legati de pace ab Irene mitterentur, clarissimè docuerunt.

Quod autem addis, omnes Historicos testari, nomen Imperatorum cum ipsa re, quæ tanto nomini responderet, Carolo ab Irene concessum, mendacium est apertissimum: nullum enim Historicum reperire potui (euolui autè plurimos) quod id villo verbo significaret quod tu dicis, quin potius Annales Francorum, Ado Viennèsis, & Regino Prumiensis in Chronico anno DCCC. XII. tanquam rem nouam & insolitam referunt, quòd legati Michaelis, qui tertius fuit ab Irene, laudes Imperatorias Carolo dixerint, eumque Imperatorem Basileum appellauerint. Perge. *Verum quod antea Imperatrix id fecerit quàm Papa, vel populus, inde liquidissime apparet, quia, teste Mattheo Palmerio Florentino, & Martino Polono, antea est Irene Imperatoria dignitate spoliata per Nicephorum, quàm Papa Leo, populusq;, eam actionem cum Carolo Romæ habuit. Sunt verò isti duo vel diligentissimi supputatores temporum.*] Et hîc ni fallor, contra conscientiam loqueris.

Nam imprimis, qua fronte audes Martinum Polonum diligentissimum temporum supputatorem appellare, quem constat omnium ferè Historicorum fuisse negligentissimum: ac ne longiùs abeamus, in descriptione annorum Irenes, Nicephori, Michaelis, & Caroli Imperatorum, quæ omnia vix duas paginas explèt, sex commisit errores. Primum Irenem solum tribus annis imperasse dicit. at Paulus Diaconus, qui Irenes tempore vixit, lib. 23. rerum Romanarum, quinque annos & aliquot menses illi tribuit, & singulorum annorum acta describit.

scribit. Idem facit auctor Annalium Francorum, qui Pauli Diaconi æqualis fuit. Idem Cedrenus, Græcus auctor, in compendio Historiarum. Idem alij veteres. & ex recentioribus Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis Irenæ soli tribuit annos quinque, menses vndecim, dies 16. Deinde Nicephorum, qui Irenæ successit, Martinus Polonus solum mensibus novem imperasse scribit. at Paulus Diaconus, Cedrenus, Annales Francorum, & omnes alij veteres, octo annos, & eo amplius Nicephoro tribuunt: Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis annos octo, menses octo, dies 26. & ne putetur esse librariorum error in numero; quid singulis annis Nicephorus egerit, Paulus Diaconus & Cedrenus diligenter perscripserunt. Tertio Michaëlis Imperium constituit Martinus Polonus anno DCCC. contra omnium aliorum Historicorum tum veterum, tum recentiorum fidem. Quarto Caroli Magni initium ponit anno DCCC. II. neque errore librariorum id factum existimari debet. siquidem eodem in loco Carolum imperasse dicit annis XIV. mense vno, & diebus quatuor, ac deinde consequenter initium Ludouici, qui Carolo successit, ponit anno DCCC. XVI. At Carolum imperare cœpisse primo die anni DCCC. I. si à Natali Domini initium anni sumatur, vel octo diebus ante exitum anni DCCC. si exordium anni ducatur à Kalendis Ianuarij; tot, & tam graues auctores scribunt, vt mirum sit Martinum Polonum vigilasse, ista cùm scriberet. Vide testimonia quæ supra citauimus cap. 4. Quinto idem Martinus ibidem Leonem III. qui Carolum coronauit, quartum appellat, contra cæteros omnes Historicos, eique tribuit ædificationem vrbis Leoninæ; quam tamen constat ab alio Leone esse factam, quem alij omnes quartum, ipse verò quintum vocat. Sexto in eadem pagina idem Martinus scribit anno DCCC. XIV. Stephanum Papam IV. venisse in Gallias, & honorificè susceptum à Ludouico Imperatore. At si Ludouicus imperare cœpit anno DCCC. XVI. vt paulò post idem Martinus docet: quomodo potuit anno DCCC. XIV. Imperator Ludouicus Stephanum Pontificem ad se venientem suscipere? Itaque Martinus Polonus, diligentissimus scilicet supputator annorum; tam Pontificum quam Cæsarium annos vt plurimum perperam disponit.

b b b b 2

Quod

Quod verò idem Illyricus ait, ex Matthæo Palmerio licet
dissimè apparere, Irenem antè Imperio spoliatam fuisse, quã
Pontifex Leo Carolum coronauerit, liquidissimum quoque
mendacium est. Palmerius enim in additione ad Chronicum
Eusebij, tamen in eo labitur, quòd Irene post filij exaratio-
nem solùm quatuor annos tribuit, cùm Paulus Diaconus,
Annales Francorum, & Cedrenus quinque annos, & aliquot
menses illi tribuant, tamen ipse idem coronationem Caroli
ponit anno DCCC. I. & initium Imperij Nicephori anno
DCCC. II. constat autem ex Cedreno, & Paulo Diacono, e-
dem die Nicephorum imperare cœpisse, qua Irene se abdi-
cere Imperio coacta est. ex quo intelligimus Palmerium non
solùm quatuor annos integros, sed etiam aliquot mensu-
rum tribuendos existimasse, licet solum perfectum numerum
expresserit. proinde ex Palmerij sententia postèrus Irene
Imperio spoliatam, quàm Carolus fuerit coronatus.

Sed audiamus iam cætera. *Testatur quoque Platina, Nicephorum Imperatorem, oppressorẽ, aut successorem Irenes, non
initio fœdus Irenes de Imperij diuisione cum Carolo renouasse. Et hæc quoque fuerit confirmatio Imperij Occidentalis à Co-
stantinopolitanis Carolo facta. porro Nicephorum hunc Im-
peratorem collocat Martinus Polonus Pœnitentiarius Papa
Archiepiscopus Consentinus in annum Domini DCC. XCII.
omnino eum clarissimè preponit illi Romana coronatione Ca-
roli, sicut & Sebastianus Francus, qui & Iacobus Philippus
Bergomensis.* De Martino Polono iam antè respondimus,
eum in manifesto errore versari, cùm Imperium Nicephori
refert ad annum Domini DCC. XCIX. quod ad annum
DCCC. II. referre debuisset. Sebastianum Francum non
nec multum laboro quid ille dixerit, cùm auctor fuerit ad
modum recens, & à Catholica Religione alienus.

Iacobum Philippum Bergomensem more tuo fraudulen-
ter citas, ille enim etsi lib. II. supplementi commemorat
diuisionem Imperij inter Carolum & Irenem, antequam
eiusdem Caroli coronationem Romæ factam: tamen hæc
per anticipationem, vt expediat ea quæ ad Græcorum Impe-
rium pertinent. nam postea loco suo ad ordinem temporum
rediens, disertis verbis docet, Imperium à Græcis ad Francos
translatum.

translatū fuisse Pontificis auctoritate anno Domini DCCC
 exeunte, vt etiam supra citauimus in 4. capite. *Preponit quoq;*
 (addit Illyricus) *Martinus Michaëlem Imperatorem eidem co-*
ronationi, qui ibidem illud fœdus renouauit cum Carolo. De-
niq; & Chronicon D. D. Achillis Cassari initium principatus
Nicephori ponit in Annum DCC. XCVIII. facta vero est illa
renouatio conceſſi Imperij à Nicephoro mox initio ſui Imperij.
quare ex hiſce licet colligere & minimum tres donationes aut
conceſſiones Imperij per Conſtantinopolitanos Imperatores fa-
ctas ante illam Romanam actionem, nempe Irenes, Nicephori,
& Michaëlis, ſel certè illas duas priores.]

Colligebat olim Virgilius aurum ex Ennij ſtercore: at no-
 ſter Illyricus (vt video) ex Historicorum auro ſtercus colligit.
 nam cū veteres ac probati Historici, & illi ipſi, qui tempo-
 re Caroli Magni vixerunt, tam perſpicuè tradant, anno quin-
 to Irenes Carolum Magnum à Pontifice Maximo coronatum,
 ac deinde poſt eam coronationem, Irenæ ſucceſſiſſe Ni-
 cephorum, & Nicephoro Michaëlem: quis non intelligit er-
 rante Martinum Polonum, &, qui eum ſequuti ſunt, recentio-
 res Historicos, qui ſine vlla ratione ex ſola imperitia veteri-
 bus contradicunt? quāta autem impudentia eſt, cuiusmodi er-
 rores tam diligenter conſectari, & demum in obſcuris aucto-
 ritibus vix repertos ita proponere, ac ſi nihil verius literis man-
 dari potuiſſet: & tamen pergit Illyricus, atque ait: *Ex hiſce e-*
tiam licet colligere, temerè, ſel potius fraudulentè à Sabelli-
co conceſſionem Imperij ab Irene poſt factam coronationem
Leonis Papa pont. redarguitur enim manifeſtè ratione tem-
porum. pleriq; ſanè omnes Irenem aiunt poſtremo ab Imperio
depoſitam eſſe ante illam actionem Romanam. aliqui autem
eodem anno. Igitur oportet translationem Imperij antea in
Carolū factam eſſe à Conſtantinopolitanis quàm à Roma-
nis.]

At ſi temerè vel fraudulentè Sabellicus antepoſuit Caroli
 coronationem Irenes abdicationi; num etiam Paulus Dia-
 conus, Annales Francorum, Cedrenus, Zonaras, Ado, Rhe-
 gino, Otho, Conradus, Sigebertus, & alij veteres, temerè vel
 fraudulentè id egerunt? Certè Sabellicus veteres Historicos
 ſequutus eſt. Et qui nam ſunt, Illycice, illi plerique omnes, qui
 Irenem

Irenem aiunt postremò ab Imperio depositam esse ante illam actionem Romanam? nimirum Martinus Polonus, qui unus est instar omnium. an non te pudet tam apertè mentiri? sed perge.

Porro illam translationem de pace Imperioq, inter Irenem & Carolum factam, collocant Ado Viennensis, & Annales Caroli in annum Domini DCC. XCIX. praponunt igitur tam Et minimum integro quadriennio coronationi Leonina. Paulus quoque AEmilius in sua Francorum Historia affirmat ferriam sollicitamq, actionem & legationem Irenes ad Carolum longè præcessisse illam Romanam Coronationem. Id verò, Illyricè, non est solum audacter mentiri, sed etiam configere oculos hominibus, ut non videant ea quæ clarissimè patent. quidem Ado Viennensis, & Annales Francorum duas post legationes Irenes ad Carolum, vnâ pro pace, & restitutione captiuorum, ante Caroli coronationem, anno DCCC. LXXIIX. alteram pro pace iterum renouanda, post Caroli coronationem, anno DCCC. II. & quamuis Platina dicat hanc legatione posteriore procuratam esse Imperij diuisionem, tamen Ado Viennensis, & Annales Francorum nullam Imperij mentionem faciunt, nisi multò inferiùs, vbi describunt legationem Michaëlis anno DCCC. XII. Hæc enim sunt verba: Adonis: Anno DCC. XCIX. Irene ad excellentissimum Regem Carolum legationem pro pace seruanda misit. Et infra, postquam narrauerat coronationem Caroli factam anno DCCC. I. ira subiungit: Anno DCCC. II. Irene Imperatrix ad Imperatorem Carolum misit pro pace inter Francos & Græcos firmanda. Et infra, Anno DCCC. III. Irene ab Imperio deposita est: & Nicephorus Imperator Constantinopoli creatus, qui Legatos suos, vnâ cum Legatis Imperatoris Caroli remisit. nam Imperator Carolus Iesse Episcopum Ambianensem, & Elinigandum Comitem, Constantinopolim direxerat. Susceperunt autem legati Nicephori Imperatoris epistolam scriptam de fœdere pacis, sicque tali pacto Constantinopolim reuersi sunt. Denique infra Anno DCCC. XII. in eius locum Michaël gener eius Imperator creatur, cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes. His consentiunt tum Annales Francorum (nam inde hæc omnia

Ado

Ado Viennensis accepit) tum etiam Paulus Æmilius in lib. 3. de rebus Francorum, vt quiuis per se cognoscere potest.

Nouum enim mendacium est, quod paulò post Illyricus addit, cum ait: *Mihi verò verisimile est, mox initio illius restaurati Regni Irenes esse factam talem transactionem de Imperio inter eam & Carolum, quo constabiliret adhuc principio dubium, & inuidiosum regnum, quod & Æmilius affirmat.*]

Hoc (inquam) apertum mendacium est, cum Paulus Æmilius non solum non dicat vllam factam esse transactionem de Imperio inter Irenem & Carolum, sed contra potius asserat inuita Irenæ & Nicephoro Augustis, Carolum à Pontifice magno, procerum Romanorum assensu, Imperatorem factum. id illa verba indicant de legatis quos Irenæ misit ad Carolum iam à Pontifice coronatum. Augustæ legati fœdus petebant, ægritudine animi interim dissimulata. & illa de Nicephoro: Hactenus Carolum Augustum, magno patientissimoq; animo Nicephori similitatem inuidiamq; tulisse.

Sed pergamus ad reliquas nugas Illyrici, vt hunc locum aliquando claudamus. *Credibile* (inquit Illyricus) *tamen profecto valde est, Irenem cum filio Constantino multo antea illam dignitatem, & possessionem Imperij cum Carolo communicasse.*]

Vnde autem id credibile sit, multis verbis conatur ostendere. sed summa est, quia Carolus deuictis Longobardis, iam magna Italiæ parte, & ipsa Vrbe potiebatur, & Constantinus Imperator Constantinopolitanus filiam Caroli in matrimonium sibi dari petierat. *Expendat*, inquit, *quæso totum hoc negocium quisquis intelligens: quomodo potuit Constantinus Imperator ambire aut impetrare filiam Caroli non facta pace? quomodo autem potuit inter eos fieri pax, non concessit Carolo Occidentali Imperio, quod iam fortiter occupauerat, & firmiter retinebat? necessario igitur in tali nuptiarum filia Caroli pactione diuiso Imperij facta est.*]

Egregia sanè demonstratio, quasi non possit Imperator cū Rege potentissimo pacem facere, & affinitatem contrahere, nisi Imperialem dignitatem cum eo communicare voluerit. qua igitur ratione Carolus V. Imperator cum Francisco Rege Francorum pacem fecit, & Leonoram sororem ei in matrimonium collocauit, nec tamen eum in Imperio collegam accepit? At Carolus Magnus Occidentale Imperium armis acquisitum posside-

bar: nec pacem cum Imperatore Constantinopolitano fecisset, nisi ei Imperium iam occupatum retinere permillum esset. Verum, non est, ut supra diximus, de possessione provinciarum Imperialium questio; sed de titulo, de iure, de nomine, de dignitate, ac Maiestate Augustuli tota controuersia est. neque enim inficiamur, Carolum bellica virtute Longobardos ex Italia exegisse, eamque provinciam suam fecisse, quae aliquando Romani Imperij provincia fuerat. sed quemadmodum hoc tempore Reges Francorum, & Hispanorum, Romani Imperij provincias tenent, nec tamē sunt Romani Imperatores, & Imperator cum eis pacem & affinitatem habet: ita quoque fieri potuit, ut Carolus Magnus aliquot Romani Imperij provincias sine nomine, & Iure Imperatorio teneret, & tamen cum eo Imperator Constantinopolitanus pacem, atque affinitatem habere cuperet.

CAPVT XII.

*Romanum Pontificem iure suo Imperium à
Graecis in Germanos transtulisse.*

DEMONSTRAVIMVS haecenus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanorum fuisse nemo negat, eiusmodi Imperium nullo alio titulo adeptum, nisi Pontificis Maximi auctoritate. Nunc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, Imperium non peruenisse ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate; etiam illud affert, quod Romanus Pontifex non habeat ius Imperia transferendi: nos contra, Deo iuvante, ad demonstrandum aggrediemur, posse Romanum Pontificem, si causa postulet, id facere, non quidem Regia, aut Imperatoria, sed Apostolica, id est, summa atque eminentissima Ecclesiastica potestate.

Pendet autem tota haec res ex duabus sententiis: altera, Romanum Pontificem totius Ecclesiae, id est, omnium Christianorum Patrem & Pastorem esse; altera, summum Ecclesiae totius Pastorem ita non modò priuatis hominibus, sed etiam Regibus & Imperatoribus Christianis praesse; ut, si causa Christi & Ecclesiae id exigat, possit eos Regnis, atque Imperiis exuere,